

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ
СЛІПІХ ТА ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ**

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

6-8 класи

**Укладач: Костенко Т.М., канд. психол. наук, науковий
співробітник лабораторії тифлопедагогіки**

Київ - 2015

Пояснювальна записка

За концепцією розвитку гуманітарної сфери України, яка є пріоритетною в цілісному процесі реалізації української національної ідеї та державотворення, найвищою цінністю проголошується людина. Тому в “Державному стандарті...” змістом базової та повної середньої освіти насамперед передбачається створення оптимальних передумов “для всебічного розвитку особистості, виховання громадянина-патріота України”, а сам зміст “визначається на засадах загальнолюдських і національних цінностей, науковості й систематичності знань, їх цінності для соціального становлення людини, гуманізації й демократизації шкільної освіти”. Відповідно, у сьогоднішній освітній системі предмет “українська література” набуває особливої актуальності.

Програму з української літератури для загальноосвітніх навчальних закладів розроблено на основі Закону України "Про загальну середню освіту" й нового Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392). Ця програма в повному обсязі змісту та державних вимог до рівня мовленнєвої компетентності учнів цілком відповідає пізнавальним та освітнім можливостям учнів з порушеннями зору. До цієї програми додано нову графу „Спрямування корекційно-розвиткової роботи”, в якій розкрито авторські напрямки спрямування корекційно-розвиткової роботи на удосконалення, спеціальне формування, розвиток і корекцію пізнавальної та мовленнєвої діяльності учнів з порушеннями зору, які зумовили деяку недостатність розвитку цих процесів, на матеріалі усіх змістових ліній курсу. Ця робота теж ґрунтується на засадах компетентнісного, когнітивно-комунікативного, особистісно зорієнтованого й діяльнісного підходів до навчання.

Метою вивчення української літератури в спеціальній загальноосвітній, як і в масовій, школі є:

— підвищення загальної освіченості громадянина України, досягнення належного рівня сформованості вміння “читати й усвідомлювати прочитане”, “прилучатися до художньої літератури, а через неї – до фундаментальних цінностей культури”, розширення їхніх культурно-пізнавальних інтересів;

— сприяння всебічному розвитку, духовному збагаченню, активному становленню й самореалізації особистості в сучасному світі;

— виховання національно свідомого громадянина України;

— формування і утвердження гуманістичного світогляду особистості, національних і загальнолюдських цінностей.

Складові цієї загальностратегічної мети реалізуються через такі конкретні **завдання навчального предмета “українська література”**, які ґрунтуються на аксіологічній, літературознавчій, культурологічній змістових лініях, акцентованих у “Державному стандарті...”:

1. Зацікавлення учнів художнім твором як явищем мистецтва слова, специфічним “інструментом” пізнання світу і себе в ньому — прищеплення і утримання бажання читати.

2. Розвиток уміння сприймати літературний твір як явище мистецтва слова.

3. Підняття загальної освіченості учнів: набуття ними базових знань з української літератури, необхідних для повноцінної інтеграції в суспільство на різних рівнях. Ознайомлення із найвизначнішими і найпоказовішими взірцями української народної творчості та художньої літератури.

4. Формування читацької культури учнів, розвиток естетичного смаку, вміння розрізняти явища класичної (як високого мистецтва) і масової культури.

5. Формування стійкого інтересу до української літератури як вагомого духовного спадку народу, повноцінного оригінального мистецтва.

6. Повернення втраченого престижу національної літератури, виховання її майбутнього читача й шанувальника.

7. Формування гуманістичного світогляду, розвиток духовного світу, утвердження загальнолюдських морально-етичних орієнтирів.
8. Сприяння національному самоусвідомленню і стійкому відчуттю приналежності до європейської спільноти. Бачення в українській художній творчості ментальних особливостей української людини.
9. Вивчення української літератури в національному і світовому культурологічному контекстах, у міжпредметних зв'язках.
10. Розвиток творчих і комунікативних здібностей учнів, їхнього самостійного і критичного мислення, культури полеміки, вміння аргументовано доводити власну думку.
11. Вироблення вміння компетентно і цілеспрямовано орієнтуватися в інформаційному і комунікативному сучасному просторі.
12. Вироблення вміння застосовувати здобуті на уроках літератури знання, навички у практичному житті.
13. Розвиток навичок самоосвіти, бажання і спроможності вчитися.

В даній програмі враховано сьгоднішні державні вимоги до змісту і рівня навчальних досягнень учнів основної школи і розроблено корекційно-розвиткову спрямованість для спеціалізованої школи, а саме, дітей з порушеннями зору. **Зміст** запропонованого до вивчення літературного матеріалу спроектований на очікувані **результати навчання**, що дає можливість більш цілеспрямовано і стратегічно зорієнтовано організувати навчальний процес, а також визначити основні напрямки **корекційно-розвиткової** роботи.

Вивчення в спеціальній загальноосвітній, як і в масовій, школі предмета “українська література” забезпечує реалізацію цих компетентностей у таких напрямках:

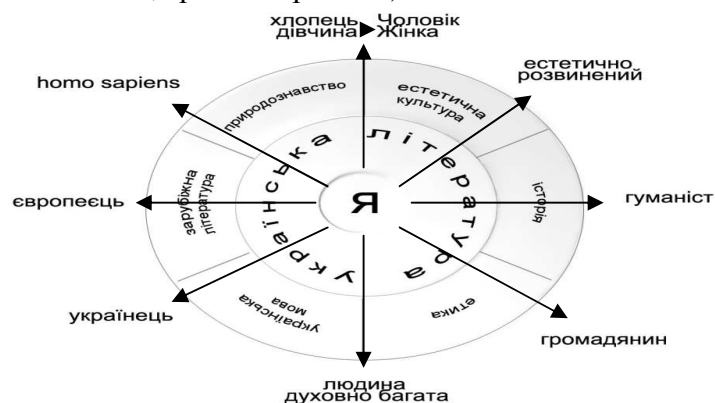
- соціальні компетентності (активна участь у суспільному житті; здатність знайти, зберегти і розвинути себе як особистість; розвиток комунікативних якостей; здатність розв'язувати проблеми; формування світоглядних і загальнолюдських ціннісних орієнтирів);
- мотиваційні компетентності (розвиток творчих здібностей, здатності до навчання, самостійності мислення);
- функціональні компетентності: естетична, культурологічна, мовна, комунікативна (вміння оперувати набутими знаннями, сформованими навичками, використовувати їх у практичному житті).

Загальний результат програми з української літератури стосується:

учня (освічену і розвинену особистість, спроможну повноцінно реалізуватися в майбутньому дорослому житті);

учителя (для якого передбачається підвищення фахових вимог);

української літератури (змінюється її усталений імідж, зростає престиж).

Відповідно до цієї концепції структура програми, її змістове наповнення передбачає: світовий і національний культурологічний контексти, міжпредметні зв'язки, втілення ключових компетентностей, врахування вікових особливостей учнів, психології сприйняття дитиною творів художньої літератури, особливості сучасного навчального процесу в середній школі, право вибору (для вчителя і учня), особливості сучасного інформаційно-комунікативного простору, національних процесів державотворення, загальносвітових процесів глобалізації тощо.

При доборі художніх творів для текстуального вивчення враховувалося і те, що програма з української літератури за своїм змістовим наповненням для **спеціальної загальноосвітньої школи** має відповідати рівню пізнавальних можливостей дітей з порушеннями зору, а також за **принципами**: високих естетичних критеріїв, жанрово-тематичної розмаїтості, врахування вікової психології, осучаснення змістового матеріалу. Тому добиралися насамперед твори, цікаві й актуальні у контексті нинішнього життя, суголосні сьогоdnішній рецепційній свідомості, близькі та зрозумілі сучасній молодій людині, яка живе в інакшому комунікативному, інформаційному просторі.

Українська література як шкільний предмет водночас виконує кілька рівноцінних функцій, серед яких виділяються: естетична, пізнавальна і виховна. Це означає, що кожен запропонований твір не лише відображає певну історично-художню дійсність, а й засобами мистецтва слова виховує українську людину. Тому особливий акцент робиться на тих художніх творах, що сприяють зародженню у свідомості та підсвідомості молодій людині якостей, які є носіями позитивної, життєствердної енергії.

Відповідно до Державного стандарту вивчення предмета “українська література” в спеціальній загальноосвітній школі закладається основа загальної освіченості учнів, їхньої естетико-літературної підготовленості, формування суспільно-ціннісних орієнтирів, спроможності вчитися надалі. Передбачається засвоєння певного кола усвідомлених літературних знань (змісту творів, авторів, окремих фактів біографії письменників тощо), початкових уявлень, умінь і навичок оперувати ними у процесі читання творів та їх аналізу.

Курс української літератури в 6—8 класах цілеспрямовано структурований за такими загальними тематичними блоками: 6 клас (“Загадково прекрасна і славна давнина України”, “Я і світ”, “Гумористичні твори”, “Пригоди і романтика”), 7 клас (“Із пісенних скарбів”, “Про далекі минулі часи”, “Ти знаєш, що ти людина?”, “Ми – українці”), 8 клас (“Усна народна творчість”, “З давньої літератури”, “Світ української поезії”, “Український гумор і сатира”, “Національна драма”, “З української прози”). До кожного з них відповідно до вікових особливостей учнів підібрані тексти, які за своїм змістом дають можливість максимально репрезентувати ту чи іншу тему. В 6 класі в основному це твори, написані спеціально для дітей і про дітей, твори з казковим, фантастичним сюжетом. У цілому акценти зроблено насамперед на сучасних, близьких до свідомості сучасної дитини текстах. Враховано також і необхідність тематично-стильової різноманітності пропонованих для розгляду творів, їхні ідейно-ціннісні пласти, які втілюють ключові компетентності.

Навчально-виховний процес уроків української літератури **в спеціальній загальноосвітній, як і в масовій, школі** передбачає формування цілісного уявлення про неї як про важливий складник національної культури, підвищення загального рівня культури майбутнього покоління, розвиток його творчого, інтелектуального потенціалу, виробленню здорового, повноцінного світогляду.

Викладання цього предмета відбувається у форматі загального мистецького контексту, в якому створювався художній твір, а також міжпредметних зв'язків (українська мова, історія, зарубіжна література, образотворче мистецтво, музика, природознавство, географія, естетика, етика), які відбиті у додатках до кожної окремої теми.

Для кожного класу окремо вказується загальна кількість годин (однакова для всіх), резервний час. У програмі присутній додатковий розподіл годин (для уроків виразного читання, повторення та узагальнення, позакласного читання), який може бути змінений учителем. Запронована кількість часу на вивчення кожного розділу, теми також є орієнтовною, вчитель може її змінювати (в межах 70 год). Резервний час

може використовуватися для підсумкових уроків (у основній школі), уроків розвитку мовлення, тематичного оцінювання, різних видів творчих та інших робіт (екскурсій, диспутів, семінарів тощо) — на вибір учителя.

У рубриці **«Зміст навчального матеріалу»** при необхідності пропонуються вступні тези до кожного розділу чи теми, коротка характеристика творчості того чи того письменника, короткі анотації до творів, що враховують сучасні літературознавчі оцінки (в доступних для школярів межах); називаються обов'язкові для засвоєння теоретичні поняття, необхідні для аналізу текстів тощо. Але **зміст цієї рубрики є лише пропозицією**, однією з найсучасніших компетентних версій оцінки письменника і його творчості, він не повинен сприйматися догматично.

Рубрика **«Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів»** містить перелік основних усвідомлених знань (у тому числі і творів для вивчення напам'ять), вмій, навичок, передбачених кожною конкретною темою. Особливий акцент зроблено на вимогах емоційно-ціннісної сфери (*вони виділені іншим шрифтом*), які найконкретніше втілюють ключові компетенції. Скажімо, навчально-виховний процес повинен відбуватися так, щоб, вивчаючи оповідання “Федько-халамидник” В. Винниченка у 6 класі, учні могли *“усвідомлювати найважливіші цінності моралі та етики, що роблять людину душевно багатого і щедрою на добро, порядність, чесність, здатність до милосердя і співпереживання”*.

Рубрика **«Спрямованість корекційно-розвиткової»** розроблена з урахуванням особливостей сприймання та засвоєння української літератури учнями з порушеннями зору та передбачає примірні напрямки корекційно-розвивальної роботи, яку рекомендується здійснювати на конкретному матеріалі змісту навчальної програми.

Під час навчально-виховного процесу програмою передбачено таку його організацію, у процесі якої вчитель дає необхідні стартові знання, висловлює-демонструє власні судження, заохочує до глибшого пізнання, зацікавлює, корегує, спрямовує вивчення теми. Але не вимагає прийняття єдиної думки, не диктує своє прочитання тексту, він **лише спонукає до певних оціночних висновків**, а учень вчиться їх робити самостійно, так само як і самостійно мислити, оцінювати, порівнювати, проводити аналогії з сучасним життям, власним досвідом тощо.

Примітка: теми: **«Олександр ГАВРОШ. «Неймовірні пригоди Івана Сили», Андрій Чайковський. «За сестрою» з 7 класу винесені для вивчення у 8-му класі. Теми: «Ніна БІЧУЯ. «Шпага Славка Беркути», «Український гумор. Валентин ЧЕМЕРИС. «Вітька + Галя, або Півість про перше кохання» з 8-го класу перенесені для вивчення у 9-му класі.**

6 клас

Усього — 70 год. На тиждень — 2 год Текстуальне вивчення творів — 51 год Повторення та узагальнення — 2 год
Література рідного краю — 4 год Позакласне читання — 4 год Розвиток мовлення — 4 год (у межах годин на текстуальне вивчення)

Виразне читання — 2 год. Резервний час — 7 год

К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
1	<p>ВСТУП Книжка в житті людини. Письменник — особливо обдарована людина, його праця над художнім твором. Розповідь про те, як «робиться книга». Сучасний читач і його роль у новому «житті» твору.</p>	<p>Учень / учениця: знає про рукописні книги часів Київської Русі, про автора «Повісті временних літ» Нестора Літописця; розуміє роль книжки в житті людини, складність і особливість процесу творчості, місце в ньому уяви й фантазії митця, роль читача в «житті» художнього тексту; розуміє ставлення до дійсності звичайної людини і письменника, ставлення до літературного твору читача і письменника; знає, де можна «зустрітися» з літературою (літературні журнали, радіопередачі, телебачення, театр, книгарні, бібліотеки, Інтернет); уміє аргументувати індивідуальні читацькі інтереси. <i>Усвідомлення потреби шанобливого ставлення людей до книжки, до освіти.</i></p>	<p>Формування позитивного емоційного ставлення до вивчення. Розвиток пізнавальної активності на основі ознайомлення учнів з роллю книги в житті людини. Формування уявлень про літературний твір. Розвиток індивідуальних читацьких інтересів.</p>

6	<p>ЗАГАДКОВО ПРЕКРАСНА І СЛАВНА ДАВНИНА УКРАЇНИ <i>Календарно-обрядові пісні.</i> Роль і місце пісні в житті українців. Головні календарні обряди. Народна обрядова пісня, її різновиди. <i>Пісні літнього циклу:</i> «У ржі на межі», «Ой біжить, біжить мала дівчина», «Проведу я русалочки до бору» (<i>русальні</i>); «Заплету віночок», «Ой вінку мій, вінку», «Купайло, Купайло!» (<i>купальські</i>); «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька» (<i>жнивварські</i>) — на вибір. <i>Пісні зимового циклу:</i> «Ой хто, хто Миколая любить», «Засівна», «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пане господарю!», «Щедрик, щедрик, щедрівочка» (на вибір). <i>Веснянки:</i> «Ой весна, весна — днем красна», «Ой кувала зозуленька», «А в кривого танця» (на вибір). <i>Народні колискові пісні</i> «Ой ти, коте, коточок», «Ой ну, люлі, дитя, спать». Провідні мотиви, лексичні особливості колискових.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> знає про виникнення народної обрядової поезії, її різновиди; уміє розповідати про головні календарні обряди українців; розрізняє і називає різновиди календарно-обрядових пісень; уміє виразно і вдумливо читати їх, коментувати зміст, виокремлювати й пояснювати художні засоби. <i>Учень / учениця:</i> з'ясовує роль колискової пісні в житті людини; уміє описати образ матері над ко-лискою дитини (за літературою та живописом); розвиває вміння висловлювати власні роздуми про тепло рідного дому. Вивчає напам'ять: 2 пісні (<i>на вибір</i>). <i>Формування прагнення відроджу-вати й вивчати оригінальну творчість народу. Виховання поваги до прадавніх вірувань наших предків, гордості за свій талановитий народ. Виховання почуття любові до рідних.</i></p>	<p>Розвиток допитливого, шанобливого ставлення до народної обрядової поезії та її різновидів. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про головні календарні обряди українців. Розвиток самостійного зв'язного мовлення. Формування уявлень про різновиди календарно-обрядових пісень. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення пісень. Розвиток мислення під час аналізу змісту творів, з'ясуванні художніх засобів, що використовуються в українських народних піснях. Розвиток і корекція пам'яті під час рооти над вивченням пісень напам'ять.</p>
---	---	---	---

	<p>Календарно-обрядові пісні рідного краю.</p> <p>ТЛ: народна пісня, колискова, повтори (рефрен), анафора.</p>		
3	<p>Пісні літературного походження. «Ще не вмерла України...» П. ЧУБИНСЬКОГО і М. ВЕРБИЦЬКОГО — національний гімн нашої держави. Легенда про дівчину-Україну, яку Господь обдарував піснею, та її зв'язок із «Молитвою» О. КОНИСЬКОГО й М. ЛИСЕНКА, духовним гімном України. «Ой, у лузі червона калина похилилася» С. ЧАРНЕЦЬКОГО і Г. ТРУХА — пісня, що стала народною. Патріотичні мотиви, героїчний пафос пісень літературного походження.</p> <p>ТЛ: гімн.</p>	<p>Учень / учениця: розуміє і вміє пояснити специфіку пісні літературного походження; переказує історію створення національного гімну; висловлює судження про значення національного гімну в житті народу; розповідає про зв'язок народної легенди про дівчину-Україну з «Молитвою» О. Кониського; виразно і вдумливо читає пісні; визначає й коментує провідні мотиви, пояснює роль символів у них. Вивчає напам'ять: гімн «Ще не вмерла України...» й 1 пісню (<i>на вибір</i>). <i>Осмислення почуття патріотизму, віри в щасливе майбутнє свого народу.</i></p>	<p>Розвиток і корекція пам'яті на основі відтворення інформації про історію створення національного гімну.</p> <p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття вербальної інформації про національний гімн та легенду.</p> <p>Розвиток сприймання під час роботи над аналізом пісні літературного походження.</p> <p>Розвиток і корекція мислення на основі визначення зв'язку народної легенди про дівчину-Україну з «Молитвою» О. Кониського</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення на основі висловлювання суджень про значення національного гімну в житті народу</p>
2	<p>Микола ВОРОНИЙ. «Євшан-зілля» Коротко про письменника. Патріотичні почуття й толерантне ставлення до інших народів. Роль слова, пісні, історії в житті будь-</p>	<p>Учень / учениця: знає коротко про письменника; виразно і вдумливо читає поему; вміє розповідати про її історичну основу, зв'язок з народною легендою (за літописом), визначати головну думку;</p>	<p>Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння біографії письменника.</p> <p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття словесної</p>

	<p>якої людини. Краса природи рідного краю. ТЛ: ліричний герой, ліро-епічний твір, поема.</p>	<p>розповідає про життя ханського сина в полоні руського князя й пояснює, чому він забув рідний край; характеризує образ юнака-половця; співвідносить давноминулі події, описані в поемі, із сучасністю; висловлює власне розуміння почуття патріотизму. <i>Значення історичної пам'яті для кожної людини як усвідомлення приналежності до свого народу, національної свідомості, вірності Батьківщині.</i></p>	<p>інформації про події в поемі. Формування уявлень про січових стрільців. Розвиток мислення на основі визначення особливостей стрілецьких пісень, визначення їх провідних мотивів. Розвиток свідомого сприйняття вербальної інформації.</p>
2	<p>Тарас ШЕВЧЕНКО. «Думка» («Гече вода в синє море...»), «Іван Підкова» (без вступу) Відомості про перебування поета в Санкт-Петербурзі. Патріотичні мотиви творів Т. Шевченка, їхній героїчний пафос, зображення в них історичного минулого. Специфіка ліричних і ліро-епічних творів.</p>	<p>Учень / учениця: знає і розповідає основні відомості про життя Т. Шевченка в Санкт-Петербурзі; знає зміст творів, виразно й осмислено читає їх; уміє визначати провідний мотив вірша «Думка», пояснювати роль художніх засобів; розкриває історичну основу поеми «Іван Підкова», риси й поведінку козацьких ватажків, їхні стосунки з підлеглими; пояснює особливості художніх засобів у зображенні штормового моря, бою. Вивчає напам'ять: вірш «Думка». <i>Усвідомлення того, що героїзм і мужність — ознаки лицарських чеснот українських козаків, за-повідані як духовний спадок на-щадкам. Осмислення духовного зв'язку з історичним минулим рідного народу.</i></p>	<p>Формування уявлень про «ліричний» та «ліро-епічний» твір. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі відтворення відомостей про життя Т.Шевченка. Розвиток мислення під час визначення провідного мотиву вірша. Розвиток та корекція пам'яті під час відтворення вірша.</p>

4	<p>В. Рутківський. «Джури козака Швайки» («На козацьких островах») Творчість відомого українського письменника. Твір про волелюбних, сміливих героїв, які вміють вистояти у складних ситуаціях. Тема боротьби українських козаків проти татарської орди.</p>	<p>Учень / учениця: уміє визначити історичну основу твору; знаходити і коментувати описи природи, портрети персонажів; висловлювати власні судження про геройство та вміння з честю вийти із найскладніших ситуацій козака-характерника Швайки та його юних помічників Грицика та Санька; аналізувати роль художніх засобів. <i>Усвідомлення лицарства, сміливості, фізичної, духовної сили наших предків. Виховання й утвердження цих якостей у наш час.</i></p>	<p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття словесної інформації про творчість письменника. Розвиток мислення на основі визначення історичної основи твору. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі коментування описів природи, портретів персонажів.</p>
3	<p>Я І СВІТ Леся УКРАЇНКА (Лариса Петрівна Косач). «Мрії», «Як дитиною, бувало...», «Тиша морська» Дитинство поетеси, роль родини у її вихованні. Неповторний світ дитинства в цих поезіях. Образ мужньої, сильної духом дівчинки, її життєрадісний погляд на світ, вільнолюбство, впевненість, розвинена уява. Значення мистецтва в житті людини.</p>	<p>Учень / учениця: розповідає про дитинство Лесі Українки, її мужність, талановитість; усвідомлює і вміє пояснити мотив глибокого родинного зв'язку дитини з батьками; характеризує образ ліричної героїні; висловлює власні роздуми про неї; уміє розкрити зміст поезії «Співець», з'ясовувати художню своєрідність твору. Вивчає напам'ять: вірш «Як дитиною, бувало...» <i>Виховання почуття любові до батьків, родини, формування стоїчних рис характеру (мужність, цілеспрямованість, наполегливість), прагнення до самоосвіти.</i></p>	<p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття словесної інформації про дитинство поетеси. Розвиток мислення під час характеристики образу ліричної героїні. Розвиток та корекція уваги на основі зміни навчальної діяльності учнів. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення вірша.</p>

4	<p>Володимир ВИННИЧЕНКО. «Федько-халамидник» Цікава історія з життя письменника. Художня розповідь про дивовижного хлопчика Федька, його життя і пригоди, стосунки з однолітками. Щедрий на добро внутрішній світ героя. Федько як особистість.</p> <p>ТЛ: головний герой, другорядні герої.</p>	<p>Учень / учениця: розповідає цікаві епізоди з життя письменника; знає зміст оповідання; виразно і вдумливо читає найбільш вражаючі епізоди; вміє проаналізувати епічний твір, назвати риси характеру Федька, що вирізняють його з-поміж друзів-однолітків, вміє прокоментувати їх; висловлює своє ставлення до літературних героїв; аналізує роль художніх засобів у творі, знаходить портрет, пейзаж, діалоги; вміє сформулювати головну думку оповідання і висловити своє ставлення до зображуваного.</p> <p><i>Усвідомлення найважливіших цінностей моралі та етики, що роблять людину духовно багатую і щедрою на добро, порядність, чесність.</i></p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення на основі розповіді про життя письменника.</p> <p>Розвиток мислення на основі аналізу твору.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття вербальної інформації.</p> <p>Розвиток уваги під час визначення художніх засобів у творі та головної думки твору.</p> <p>Розвиток активного словника під час вираження власної думки.</p>
1	<p>Станіслав ЧЕРНІЛЕВСЬКИЙ. «Теплота родинного інтиму...», «Забула внучка в баби черевички...» Настрої і почуття, висвітлені в поезіях (<i>любов, доброта, висока духовність</i>).</p> <p>ТЛ: віршові розміри ямб, хорей.</p>	<p>Учень / учениця: виразно й усвідомлено читає вірші; розвиває вміння прокоментувати почуття, про які йдеться в цих творах; вміє співвіднести їх із пережитими особисто. <i>Осмислення ролі батьківського дому в житті людини, відповідальності за власну родину.</i></p>	<p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття словесної інформації про почуття.</p> <p>Розвиток уваги під час читання вірша.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення на основі співвіднесення почуттів у творі та особистих.</p>
2	<p>Ірина ЖИЛЕНКО. «Жар-Птиця», «Підкова», «Гном у</p>	<p>Учень / учениця: розуміє, що світ дитинства — вічне джерело сили,</p>	<p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття словесної</p>

	<p>буфеті» Поетичні роздуми про дружбу, доброту, красу, про людське щастя і шляхи до нього, про те, що може врятувати сучасний світ.</p>	<p>натхнення, мрій, фантазій; виразно й усвідомлено читає поезії; уміє прокоментувати їхній зміст, знайти і пояснити художні засоби; уміє висловлювати власні роздуми про щастя і шляхи до нього, про цінності, які потрібно берегти в сучасному світі. <i>Усвідомлення ролі почуття дружби в житті людини, вміння бачити красу навколо, цінувати доброту.</i></p>	<p>інформації про дружбу, доброту, красу, про людське щастя і шляхи до нього. Розвиток мислення під час роздумів про щастя та шляхи до нього, про цінності, які потрібно берегти в сучасному світі.</p>
1	<p>Ігор Калинець. «Стежечка», «Блискавка», «Веселка», «Криничка», «Дим» (зб. «Дивосвіт») – на вибір Один із талановитих українських поетів, який пише і для дітей. Цікавий епізод із його життя. Своєрідність форми його поезій. Образ найдорожчої людини – мами. Відчуття, навіяні великодньою поезією «Писанки».</p>	<p>Учень/учениця: розуміє метафоричність поезій; уміє прокоментувати роль метафори й порівняння в «Писанці», реальне та уявне в ній; схарактеризувати образ мами; виразно і вдумливо читати вірші; прокоментувати образне бачення світу, явищ природи у них; пояснювати поєднання у творі уявного, фантастичного і реального; висловлювати власне бачення образів стежечки, блискавки, веселки тощо. Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Формування естетичного сприйняття світу природи, розвиток творчої уяви, фантазії.</i></p>	<p>Формування уявлення про метафоричність поезій. Розвиток сприймання в процесі вивчення поезії. Розвиток мислення на основі поєднання у творі уявного, фантастичного і реального. Розвиток та корекція пам'яті під час вивчення вірша.</p>
3	<p>Емма АНДІЄВСЬКА. «Казка про яян», «Говорюща риба» Сучасна українська письменниця і художниця. Її казки-притчі.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> виразно і вдумливо читає казки; виокремлює фантастичні елементи в них; уміє визначити головну думку кожного з творів, відшукавши в них</p>	<p>Розвиток мислення на основі виокремлення фантастичного в творі. Розвиток та корекція уваги а основі</p>

	Добро і любов до світу. Порушення питань моралі, дружби, сили слова. Прихований повчальний зміст творів. Принципи толерантного ставлення до інших, вірності мріям, прагнення гармонії зі світом.	ключові фрази; формулює власні висновки про твори та про їх основні ідеї. <i>Усвідомлення морально-етичних цінностей, що допомагають бачити й розуміти красу і приваби світу, гармонійно і щасливо жити в ньому.</i>	визначення головної думки твору. Розвиток зв'язного мовлення на основі висловлювань про ідеї твору.
5	ПРИГОДИ І РОМАНТИКА Всеволод НЕСТАЙКО. «Тореадори з Васюківки» В. Нестайко — відомий у світі український дитячий письменник. Пригодницький захоплюючий сюжет, мрія і дійсність, смішне, комічне, романтичне в його пригодницькій повісті для дітей. ТЛ.: Повість	<i>Учень / учениця:</i> знає основне про письменника; розуміє поняття романтичного і пригодницького; уміє визначити жанр твору; самостійно ознайомлюється зі змістом фрагментів (розділи 1–4); уміє аналізувати поведінку героїв, їхні вчинки, моральний вибір у різних життєвих ситуаціях; характеризує улюбленого героя, аргументує свій вибір, розкриває риси його вдачі; виокремлює , виразно читає й коментує найцікавіші епізоди тексту; уміє висловлюватися про зв'язок прочитаного з власними життєвими спостереженнями. <i>Формування активної життєвої позиції, позитивних рис характеру. Вміння толерантно й аргументовано доводити свою думку, відстоювати власну позицію.</i>	Формування уявлення про романтичне і пригодницьке у творі. Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння літературних термінів. Розвиток мислення під час визначення жанру твору та аналізу поведінки героїв. Розвиток мовлення під час порівняння епізодів тексту з власним життєвим досвідом. Розвиток та корекція уваги на основі виокремлення найцікавішого у творі.
4	Ярослав СТЕЛЬМАХ. «Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера»	<i>Учень / учениця:</i> уміє переказувати зміст уривка повісті, визначити кульмінаційний епізод у ній; характеризує образи Сергія і	Формування пізнавального інтересу до вивчення повісті. Розвиток мислення на основі

	<p>Таємничі, веселі й незвичайні події в повісті, передані образним словом. Допитливість, винахідливість, кмітливість хлопчиків — головних героїв.</p>	<p>Митька, їхню поведінку в складній ситуації; висловлює власні роздуми про місце уяви, фантазії, романтичності в житті сучасної людини; знаходить у тексті реальні (звичайні) та пригодницькі події. <i>Усвідомлення значення романтичності, життєлюбства в житті людини.</i></p>	<p>визначення кульмінаційного епізоду твору. Розвиток мовлення під час характеристики образів персонажів. Розвиток та корекція уваги під час розподілу реальних та пригодницьких подій.</p>
3	<p>Леся ВОРОНИНА. «Таємне Товариство боягузів, або засіб від переляку № 9» Леся Воронина — сучасна письменниця, авторка багатьох книг для дітей. Фантастична, романтична, багатоепізодна повість про виховання гідності та мужності. Стосунки між різними поколіннями в родині. ТЛ: сюжет.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> знає основне про письменницю; переказує зміст твору, висловлюється про своє сприйняття його; характеризує образ головного героя Кліма, розмірковує, як виховувати в собі риси сміливості, хоробрості, кмітливості. <i>Формування позитивного світогляду, розвиток вільного висловлення думки, вміння дискутувати, прищеплювати інтерес до пізнання нового, виховувати прагнення до самовдосконалення, самореалізації в ім'я добра.</i></p>	<p>Формування уявлень про фантастичну, романтичну, багатоепізодну повість. Розвиток мислення під час роздумів про виховання в собі рис сміливості, хоробрості, кмітливості. Розвиток та корекція уваги на основі переказування змісту твору. Розвиток мовлення під час висловлювання власної думки.</p>
3	<p>ГУМОРИСТИЧНІ ТВОРИ Гумористичне й сатиричне зображення. Жанрова різноманітність гумористичних творів (анекдоти, байки, усмішки, гуморески, співомовки та ін.). Велика роль гумору в житті українців. Леонід ГЛІБОВ. «Щука», «Муха і Бджола», «Жаба і Віл» Визначний</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> розуміє роль гумору в житті українців; знає жанри гумористичних творів, називає їх; уміє розповісти про особливість побудови байки; виразно і вдумливо читає твори Л. Глібова, коментує їхній прихований зміст; уміє виокремити головну думку кожної байки, пояснити алегоричні образи; уміє зіставляти описане в байках із сьогоденним реальним життям. Вивчає</p>	<p>Формування уявлень про гумор та сатиру. Розвиток та корекція пам'яті на основі вивчення жанрів творів. Розвиток мовлення під час визначення особливостей побудови байки. Розвиток мислення на основі визначення прихованого змісту та виокремлення головної думки</p>

	<p>український байкар, поет. Викривальна і повчальна спрямованість байок письменника. Побудова байки.</p> <p>ТЛ: гумор, сатира, байка, алегорія, мораль.</p>	<p>напам'ять: байку «Щука». <i>Усвідомлення важливості самокритичного погляду для успішної життєдіяльності людини. Формування життєстверджувальних, оптимістичних настроїв, вміння тактовно реагувати на іронію, гумор.</i></p>	<p>байки.</p> <p>Розвиток та корекція уваги під час роботи над зіставленням описаного і реального.</p> <p>Розвиток пам'яті під час вивчення байки напам'ять.</p>
2	<p>Степан РУДАНСЬКИЙ. «Добре торгувалось», «Запорожці у короля» Коротко про письменника. Співомовки С. Руданського — унікальне явище у світовому письменстві. Висміювання моральних вад, негативних рис характеру, авторська симпатія до простої людини, до її розуму, кмітливості, почуття гумору, вміння посміятися над власною безпорадністю, вміння відстояти свою гідність.</p> <p>ТЛ: гумореска, співомовка</p>	<p>Учень / учениця: розуміє вияв народної мудрості у гуморесках, викривальний пафос співомовок; виразно й усвідомлено читає твори; ви значає іронічне ставлення до негативних рис характеру; уміє виокремити головну думку кожного твору; засвоює особливості виразного читання цих творів; характеризує героїв і порівнює їх; пояснює зв'язок історичних фактів із їх гумористичним відображенням у співомовках; поглиблює вміння проводити паралелі з сучасним життям; обґрунтовує власні спостереження над смішними ситуаціями в житті. <i>Усвідомлення, що почуття гумору – ознака духовного здоров'я людини.</i></p>	<p>Формування уявлень про гумореску та співомовку.</p> <p>Розвиток мислення під час визначення головної думки твору.</p> <p>Розвиток та корекція пам'яті на основі визначення взаємозв'язків минулого і сучасного життя.</p> <p>Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі характеристики героїв.</p>

2	<p>Павло ГЛАЗОВИЙ. «Еволюція», «Найважча роль», «Заморські гості», «Похвала» Іронічно-пародійна, викривальна спрямованість гумористичних і сатиричних творів.</p>	<p>Учень / учениця: виразно і вдумливо читає твори; уміє виокремлювати основні ідеї, аналізувати художні особливості гуморесок, проводити аналогії з власними спостереженнями. Вивчає напам'ять: 1 гумореску (на вибір). <i>Розвиток уміння іронічно, критично, з почуттям гумору сприймати дійсність й самого себе.</i></p>	<p>Формування позитивного емоційного ставлення до вивчення творів. Розвиток пам'яті під час роботи над гуморескою. Розвиток мислення на основі аналізу художніх особливостей гуморесок.</p>
4 (упродовж року)	<p>ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення із творами письменників-земляків.</p>	<p>Учень / учениця: запам'ятовує імена і твори письменників-земляків; вдумливо читає їхні твори, розглядає зміст та основні ідеї; висловлює власну думку про доробок письменників-земляків. <i>Виховання шанобливого ставлення до митців рідного краю.</i></p>	<p>Розвиток і корекція пам'яті на основі відтворення вивчених імен і творів письменників. Розвиток мислення на основі аналізу доробок письменників.</p>
2	<p>УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, які вивчалися впродовж року й викликали найбільше зацікавлення</p>	<p>Учень / учениця: уміє називати імена митців, твори яких вивчали упродовж року; уміє розповідати про ті, які найбільше сподобалися, пояснити, чому. <i>Формування власної думки, власної позиції</i></p>	<p>Розвиток і корекція мислення на основі свідомого аналізу вивчених творів. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття матеріалу уроку.</p>

7 клас

Усього — 70 год. На тиждень — 2 год Текстуальне вивчення творів — 54 год Повторення та узагальнення — 2 год
Література рідного краю — 4 год Позакласне читання — 4 год Розвиток мовлення — 4 год (у межах годин на текстуальне вивчення) Резервний час — 6 год

К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
1	<p>ВСТУП Художній твір як явище мистецтва, новий ірреальний світ, створений письменником. Його особливість і значення. Функції мистецтва.</p>	<p>Учень / учениця: розуміє функції літератури як мистецтва слова та називає їх; висловлює міркування з приводу функцій мистецтва, його місця в житті людини. <i>Усвідомлення потреби зацікавлення мистецтвом, його впливу на людину.</i></p>	<p>Формування позитивного емоційного ставлення до вивчення. Розвиток пізнавальної активності на основі ознайомлення учнів з функцією літератури. Формування уявлень про літературний твір. Розвиток індивідуальних читацьких інтересів.</p>
4	<p>ІЗ ПІСЕННИХ СКАРБІВ Суспільно-побутові пісні «Ой на горі та жінці жнуть», «Стоїть явір над водою», «Гомін, гомін по діброві», «Ой у степу криниченька» Висловлювання відомих людей про українські народні пісні. Їхнє ідейно-художнє багатство. Жанрово-тематичне розмаїття пісень (суспільно-побутові: козацькі, чумацькі, кріпацькі, солдатські, бурлацькі,</p>	<p>Учень / учениця: розуміє пафос козацьких і чумацьких пісень; добирає висловлювання відомих людей про українські пісні, коментує їх; уміє вдумливо читати тексти пісень, коломийок; уміє проаналізувати їхній зміст, образи, настрої, з'ясовуючи художні засоби, специфічні ознаки народної пісні та коломийки. Вивчає напам'ять: 1 пісню (на вибір). <i>Осмислення значення пісенної спадщини українців, відродження і вивчення оригінальної творчості в наш час.</i></p>	<p>Формування уявлення про «пафос». Розвиток мовлення під час виразного читання пісень, коломийок. Розвиток мислення під час аналізу змісту пісень, з'ясування художніх засобів та специфічності ознак народних пісень та коломийок. Розвиток та корекція пам'яті при відтворенні пісні. Формування уваги під час роботи над визначенням особливостей</p>

	<p><i>аробітчанські тощо</i>). Трагічний і героїчний пафоси козацьких і чумацьких пісень.</p> <p>Коломийки «Дозвілля молоді», «Жартівливі коломийки» — «перли розсипаного намиста». Особливість жанру і його життєвість. Побудова, ритм коломийок. Життєствердний, гумористичний пафос.</p> <p>ТЛ: суспільно-побутові пісні, коломийки.</p>		жанру твору.
6	<p>ПРО МИНУЛІ ЧАСИ</p> <p>Іван ФРАНКО. «Захар Беркут»</p> <p>Короткі відомості про митця і його багатогранну творчість. Змалювання героїчної боротьби русичів-українців проти монголо-татарських нападників. Патріотична ідея (головна думка) у творі.</p> <p>ТЛ: історична повість.</p>	<p>Учень / учениця: уміє розповідати коротко про І. Франка; знає й розуміє зміст та історичну основу повісті; переказує і коментує зміст; уміє визначити тему повісті; володіє навичками аналізу епічного твору; характеризує образи Захара Беркута, Максима, Мирослави, Тугара Вовка; уміє підтверджувати власну думку цитатами з тексту; визначає улюбленого героя; аналізує роль художніх засобів, особливості мови; пояснює роль діалектизмів; обговорює проблему вибору людини у вирішальній ситуації. <i>Виховання патріотичного почуття, поваги до батьків, вірності в дружбі й коханні як загальнолюдських морально-етичних цінностей.</i></p>	<p>Формування уявлення про «історичну повість».</p> <p>Розвиток мовлення під час переказування змісту твору.</p> <p>Розвиток мислення та уваги в процесі аналізу твору.</p> <p>Розвиток пам'яті під час цитування уривків з тексту.</p> <p>Розвиток та корекція уваги під час визначення тематики твору, характеризуванні героїв.</p>

3	<p>Тарас ШЕВЧЕНКО. «Мені тринадцятий минало...», «Тополя», «Як умру, то поховайте...»</p> <p>Повторення життєпису поета. Мотив усеперемагаючого життєлюбства, доброти, любові. Зміна емоційного стану незахищеної дитячої душі у великому і складному світі («Мені тринадцятий минало...»). Ідея незнищенності справжнього кохання, краси, вірності («Тополя»).</p> <p>«Як умру, то поховайте...» — твір, що єднає минуле, теперішнє і майбутнє. Історія його написання. Ідея єднання з рідною землею. Мрія про щасливе майбутнє свого народу, віра в нього.</p> <p>ТЛ: балада, метаморфози, ідея.</p>	<p>Учень / учениця: знає про творче життя поета; розуміє значення його творчості для українського народу; виразно й осмислено читає твори; аналізує роздум поета про сирітське дитинство; пояснює роль контрасту та інших художніх засобів у творі «Мені тринадцятий минало»; уміє аналізувати ознаки балади («Тополя»), з'ясовувати фольклорну основу твору, народно-пісенних засобів, зокрема прийому метаморфози; уміє розкрити ідею твору «Заповіт»; визначає віршові розміри.</p> <p>Вивчає напам'ять: «Як умру, то поховайте...». <i>Усвідомлення того, що здатність мріяти — невід'ємна риса характеру розвиненої людини. Усвідомлення великого значення для формування особистості почуття вірності (ідеї, батьківщині, любові, принципам).</i></p>	<p>Формування й уточнення уявлень про творчість поета.</p> <p>Розвиток мовлення під час виразного читання твору.</p> <p>Розвиток мислення під час аналізу художніх засобів та визначенні їх ролі у творенні образів.</p> <p>Формування уявлень про драматизм ситуації.</p> <p>Розвиток та корекція пам'яті у процесі відтворення віршів.</p>
4	<p>Андрій Чайковський. «За сестрою» Коротко про митця. Відтворення історичних подій із позицій гуманізму. Напружений динамічний сюжет героїко-романтичної повісті. Використання фольклорних</p>	<p>Учень / учениця уміє: проаналізувати повість; визначити її жанрові ознаки; характеризувати образи козаків-запорожців; складати план до характеристики Павлуся; з'ясувати фольклорні мотиви, засоби; висловлювати власні судження про геройство і лицарську</p>	<p>Розвиток мислення під час аналізу твору та визначенні його жанрових ознак.</p> <p>Розвиток та корекція уваги на основі складання плану до характеристики героя.</p> <p>Розвиток оцінювальної діяльності.</p>

	<p>мотивів, засобів (зокрема прийому гіперболізації). Благородство, відповідальність, мужність, вірність, життєлюбство запорозьких козаків. ТЛ: героїко-романтична повість, романтичний герой, композиція.</p>	<p>відвагу головного героя. <i>Виховання лицарських чеснот, почуття патріотизму, відданості, віри в перемогу добра, краси, справедливості.</i></p>	<p>Розвиток активного словника у процесі вживання нових слів та понять, які вивчалися раніше.</p>
6	<p>Михайло СТЕЛЬМАХ. «Гуси-лебеді летять...» Коротко про митця. Його поетичне сприймання світу. Автобіографічна повість про дитинство. Єдність світу природи і світу дитячої душі (у вчинках, поведінці, роздумах, переживаннях). Звичаї, традиції українців. Образи гусей-лебедів, чутливого до краси хлопчика Михайлика. ТЛ: автобіографічний твір.</p>	<p>Учень / учениця: знає про звичаї та традиції українського народу; уміє переказувати зміст фрагментів повісті; уміє розкрити образ Михайлика, розповісти про його сприйняття життя, схарактеризувати інші образи (діда, батьків, подружки Люби); уміє визначити головну думку твору, з'ясувати роль художніх засобів та елементів фольклору; розкриває власне розуміння образу гусей-лебедів. <i>Виховання любові до батьків, пошани до старших, любові до природи і світу. Розвиток фантазії, уяви в житті творчої особистості.</i></p>	<p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про звичаї та традиції українського народу. Розвиток мовлення під час переказу тексту. Розвиток уваги під час розкриття образу головного героя; характеристики образів твору. Формування навичок визначити головну ідею твору.</p>
4	<p>Григор ТЮТЮННИК. «Климко» Цікавий епізод із дитинства письменника. Тема воєнного лихоліття в повісті. Автобіографічна основа твору. Ідея самопожертви. Морально-етичні уроки доброти, чуйності, турботи про рідних. Художні</p>	<p>Учень / учениця: знає про події часів воєнного лихоліття в Україні (Друга світова війна); уміє переказувати зміст повісті, проводити паралелі між особистим життям автора і сюжетом твору; розвиває навички аналізу епічного твору; характеризує образ Климка; пояснює художні особливості твору; виокремлює й</p>	<p>Розвиток мовлення під час переказування змісту твору. Розвиток мислення в процесі проведення паралелі між особистим життям автора і сюжетом твору. Розвиток уваги під час аналізу епічного твору та складання</p>

	<p>особливості твору (<i>мова персона жів, художня деталь</i>).</p> <p>ТЛ: художня деталь.</p>	<p>переказує найбільш вражаючий епізод із повісті (аргументує свій вибір); висловлює власні роздуми про значення доброти і чуйності в людському житті. <i>Виховання важливих гуманних якостей людини — чуйності, доброти, турботи про ближнього, здатності співпереживати.</i></p>	<p>характеристики образів твору. Формування вмінь висловлювати власні роздуми про значення доброти і чуйності в людському житті.</p>
2	<p>«ТИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ — ЛЮДИНА...» Олекса СТОРОЖЕНКО. «Скарб» Короткі відомості про автора, його гумористичні твори. Морально-етичні проблеми оповідання. Гумористичне, викривальне зображення головного героя. Скарб — узагальнений образ щастя. Повчальний характер оповідання.</p>	<p>Учень / учениця: уміє переказувати сюжет оповідання, коментувати його; висвітлює особливості гумористичного змалювання образу головного героя, його поведінки; уміє розкрити символічне (приховане) значення образу скарбу; висловлює власні міркування про сенс людського буття, щастя людини. <i>Осмислення цінності життя людини, його наповненості й сенсу.</i></p>	<p>Розвиток мовлення під час переказування та коментування змісту твору. Розвиток мислення у процесі визначення особливостей гумористичного змалювання образу головного героя, його поведінки. Розвиток та корекція уваги в процесі розкриття прихованого змісту.</p>
1	<p>Богдан ЛЕПКИЙ. «Мишка (Казка для дітей, для малих і великих)» Твір, написаний спеціально для дітей. Актуальні морально-етичні питання в ньому, проблема збереження загально-людських цінностей. Трагічна і комічна ситуації, їхня роль у розкритті головної думки, моралі.</p>	<p>Учень / учениця: виразно і вдумливо читає твір, уміє переказувати його зміст, визначити ідею; уміє знаходити та коментувати реальне й уявне у творі; розкриває трагічну і комічну ситуації, їхню роль у втіленні ідеї, притчевої моралі; уміє придумати власне закінчення. <i>Усвідомлення значення загальнолюдських цінностей.</i></p>	<p>Розвиток уваги під час виразного читання та переказування твору. Розвиток мислення у процесі коментування подій, розкритті головної думки твору. Розвиток уяви під час роботи над закінченням.</p>

4	<p>Ліна КОСТЕНКО. «Дош полив...», «Кольорові миші», «Чайка на крижині», «Крила» Коротко про письменницю. Уявне, фантастичне і реальне в її поезіях. Ідея зіткнення неповторності й буденності, стандарту в «Кольорових мишах». Умовна, вигадана ситуація. Образ особливої дівчинки Анни. Ідея глибокого духовного наповнення людини — її «крилатості», що проявляється індивідуально. Духовне багатство — найбільший скарб у житті.</p>	<p>Учень / учениця: виразно, вдумливо читає і коментує поезію, визначає їхні основні мотиви; пояснює умовність ситуації, зображеної в поезії «Кольорові миші», алегорію образу кольорових мишей; характеризує образ Анни, причину її відокремленості від загалу; вміє висловлювати власні роздуми, що виникли під час прочитання поезій; розуміє різницю між матеріальним і духовним; вміє визначати головну думку, розшифровувати й коментувати метафоричний підтекст образів, висловлювати власні міркування про духовність людини та її значення в сучасному житті; дискутує про необхідність бути духовно розвиненим і багатим. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Формування неординарної особистості, розвиток творчої уяви, фантазії. Прищеплення прагнення зберегти в собі ці якості. Усвідомлення високих моральних якостей, духовного багатства людини.</i></p>	<p>Формування уявлення про «диптих». Розвиток мовлення під час виразного читання твору. Розвиток мислення в процесі розшифрування метафоричності образу. Розвиток уваги під час висловлювання своєї думки та її аргументації. Розвиток вміння дискутувати, відстоювати власну думку. Розвиток та корекція пам'яті у процесі відтворення твору.</p>
---	--	---	--

3	<p>Василь СИМОНЕНКО. «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти — людина...», «Гей, нові Колумби й Магеллани...» В. Симоненко — «лицар на білому коні» в українській літературі. Громадянські, патріотичні мотиви, піднесений пафос його лірики. Загальнолюдські цінності та ідеї.</p>	<p>Учень / учениця: розуміє й уміє пояснити поняття «ліричний герой»; виразно і вдумливо читає поезії; аналізує їх, визначає їхні провідні мотиви та ідеї; коментує художні засоби, з'ясовує символічний зміст образу лебедів; висловлює власні роздуми про сенс людського буття, патріотизм, почуття власної гідності, самодостатності; дискутує про значення патріотизму в житті сучасної людини.</p> <p>Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Виховання любові до матері, Батьківщини, почуття власної гідності. Осмислення необхідності активної життєвої позиції та максимальної самореалізації.</i></p>	<p>Формування уявлення «ліричний герой».</p> <p>Розвиток мовлення під час виразного та усвідомленого читання поезій.</p> <p>Розвиток мислення під час порівняння описів загальнолюдських цінностей з власними баченнями.</p> <p>Розвиток творчих здібностей на основі усвідомлення образного бачення світу.</p> <p>Розвиток уваги під час визначення проблематики творів.</p> <p>Розвиток та корекція пам'яті під час відтворення твору.</p>
4	<p>Марина ПАВЛЕНКО. «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських» Казкове й реалістичне в повістці-казці, час теперішній і минулий у ній. Роздуми про сенс людського життя, моральний вибір кожного. Добро і зло в повістці, у сучасному світі та в людині.</p>	<p>Учень / учениця: уміє переказувати й коментувати сюжет повісті, пояснювати особливості композиції; уміє знаходити в ній казкове і реальне; характеризує образи дітей та дорослих, аналізує їхні вчинки; розкриває символічне значення образів старовинної шафи та чарівних коралів; виокремлює і з'ясовує роль художніх засобів у творі; висловлює власні роздуми про суть людського життя, моральний вибір кожного. <i>Спонування до творення і примноження добра, краси. Усвідомлення відповідальності за свою справу і вчинки.</i></p>	<p>Розвиток мовлення в процесі переказування та коментування твору.</p> <p>Розвиток уваги та мислення на основі визначення казкового і реального у творі.</p> <p>Розвиток та корекція уваги в процесі аналізу вчинків героїв.</p>

1	<p>Любов ПОНОМАРЕНКО. «Гер переможений» Загальнолюдська ідея гуманізму й толерантності. Особливості художніх засобів новели (роль деталей, поєднання різних часових площин тощо). ТЛ: новела.</p>	<p>Учень / учениця: розуміє значення понять «толерантність», «гуманізм»; уважно читає новелу; пояснює головну думку в кожному епізоді; коментує власне розуміння закінчення твору; розвиває уміння визначити основну ідею твору, висловити своє розуміння її. <i>Усвідомлення ролі й значення гуманізму, толерантності в розвитку людства і духовності кожної людини.</i></p>	<p>Формування уявлень про «толерантність», «гуманізм». Розвиток мислення в процесі визначення головної думки твору та основної ідеї. Розвиток мовлення на основі висловлення свого розуміння.</p>
4	<p>МИ – УКРАЇНЦІ Олег Ольжич. «Господь багатий нас благословив», «Захочеш – і будеш» (із циклу «Незаномому воякові») Олена Теліга. «Сучасникам», «Радість», «Пломінний день» Українські національні герої, лицарі духу. Романтичний максималізм, сила духу, життєрадісність, шляхетність, патріотизм, висловлені образним словом. Ідея оптимізму і життєлюбства через художнє слово. Моральний заповіт нащадкам.</p>	<p>Учень / учениця: має уявлення про Україну періоду Другої світової війни, діяльність українських патріотів; уміє розповісти про життя і героїчну загибель Олега Ольжича й Олени Теліги; виразно й осмислено читати їхні поезії; розвие вміння аналізувати вірші, визначати їхні основні ідеї, мотиви; висловлює власні роздуми (дискутує) про сенс людського життя, формування себе як особистості. Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Усвідомлення духовної краси особистості, наділеної розумом, талантом, вірній гуманістичним переконанням. Плекання прагнення стати особистістю. Усвідомлення активної життєвої позиції як вияву європейськості.</i></p>	<p>Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння понять, імен українських патріотів. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття вербальної інформації про життя і героїчну загибель Олега Ольжича й Олени Теліги. Розвиток мислення на основі роздумів про сенс людського життя, формування себе як особистості. Розвиток свідомого сприйняття вербальної інформації. Розвиток і корекція пам'яті в процесі відтворення твору.</p>

4	<p>Олександр ГАВРОШ. «Неймовірні пригоди Івана Сили» Повість про пригоди українського силача, який став чемпіоном Чехословаччини та Європи з кількох видів спорту, об'їздив півсвіту, здобувши безліч перемог. Іван Сила (Іван Фірцак) — утілення непереможного духу українського народу, його доброти й щирості. Морально-етична проблематика твору: добро і зло, справжня дружба і любов, чесність і підступність.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> ознайомлюється з історичною довідкою про Івана Фірцака; уміє переказувати зміст повісті, визначати головні проблеми, характеризувати образи героїв; висловлює міркування про необхідність серйозного ставлення до свого здоров'я, до спорту; про чесність у спортивних змаганнях; уміє придумати свою історію з головним героєм — Іваном Силою. <i>Формування життєстверджуючих, оптимістичних настроїв, бажання розвивати своє тіло, здобувати спортивні перемоги, досягати вершин у житті.</i></p>	<p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття вербальної інформації про Івана Франка. Розвиток мовлення в процесі переказування змісту повісті. Розвиток мислення в процесі визначення головних проблем твору, характеристики образів. Розвиток та корекція уваги під час створення своєї історії.</p>
3	<p>Андрій МАЛИШКО. «Пісня про рушник», «Чому, сказати, й сам не знаю...», «Вчителька» Відомий український поет і його пісні, що стали народними. Патріотичні почуття, найвищі духовні цінності в них. Художні засоби донесення до читача ідей патріотизму, гуманізму, історичної пам'яті. Ліризм поезій А. Малишка.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> знає основні відомості про поета та його пісні; виразно і вдумливо читає поезії; уміє визначити і прокоментувати основні мотиви, роль художніх засобів, символічність образів; розвиває уміння аргументовано висловлювати власні роздуми. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Формування морально-етичних цінностей, розвиток естетичного смаку.</i></p>	<p>Розвиток пам'яті на основі засвоєння відомостей про поета. Розвиток уваги та мислення під час визначення основних мотивів та ролі художніх засобів. Розвиток мовлення в процесі коментування та висловлювання власних думок. Розвиток пам'яті в процесі відтворення вірша.</p>
4 (упро-	<p>ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з творами</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> знає письменників, які народилися в рідному краї;</p>	<p>Розвиток мовлення під час виразного та усвідомленого читання</p>

довж року)	письменників-земляків.	читає зразки їхніх творів; висловлює власні міркування про них. <i>Виховання шанобливого ставлення до талановитих земляків.</i>	творів, висловлювання власної думки про них. Розвиток мислення під час висловлювання думок.
2	УРОК-ПДСУМОК Бесіда про твори, які вивчалися упродовж року й викликали найбільшу зацікавленість.	Учень / учениця: називає імена митців та їхні твори, які вивчалися; виокремлює серед них ті, які найбільше запам'яталися; висловлює міркування про найулюбленіші. <i>Формування власної думки та власної позиції у процесі пізнання і вивчення</i>	Розвиток мислення під час висловлення міркувань про вивчені твори. Розвиток мовлення на основі розповіді про вивчені твори.

8 клас

Усього — 70 год. На тиждень — 2 год Текстуальне вивчення творів — 54 год Повторення й узагальнення — 2 год Література рідного краю — 4 год Позакласне читання — 4 год Розвиток мовлення — 4 год (у межах годин на текстуальне вивчення)
Резервний час — 6 год

К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
1	ВСТУП Художня література як одна з форм духовної діяльності людини. Функції художньої літератури. Багатозначність художнього образу. Різновиди образів (образ-персонаж, образ-символ, словесні, зорові, слухові тощо). Аналіз художнього твору. ТЛ: художній образ, художній	Учень / учениця: розуміє багатозначність художнього образу; називає і вміє відрізнити різні типи образів; за допомогою слова вміє створювати елементарні образи. <i>Розвиток відчуття краси і сили художнього слова.</i>	Розвиток і корекція пам'яті на основі актуалізації раніше вивчених понять. Розвиток уваги на основі визначення типів образів. Розвиток мовлення на основі створення образів.

	твір (поглиблено).		
6	<p>УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ Українські історичні пісні Пісні про звитяжну боротьбу козаків із турецько-татарськими нападниками («Зажурилась Україна», «Та, ой, як крикнуж же козак Сірко»); про боротьбу проти соціального та національного гніту («Ой Морозе, Морозенку», «Максим козак Залізняк», «Чи не той то Хміль», «За Сибіром сонце сходить»). Образи історичних осіб, лицарів-оборонців рідної землі, створені народною уявою. Пісні Марусі ЧУРАЙ. «Засвіт встали козаченьки», «Віють вітри, віють буйні», «Ой не ходи, Грицю» Легендарна поетеса з Полтави. Трагічна історія її життя. Пісні, що стали народними. Їхня популярність, фольклорна основа, народнопоетичні образи. ТЛ: історичні пісні</p>	<p>Учень / учениця: пригадує історичні відомості про часи, змальовані в піснях; уміє вдумливо читати тексти, розповідати про національних героїв, яких змальовано в них; уміє створювати уявні словесні картини; визначає провідні мотиви пісень; розвиває вміння характеризувати образи історичних осіб, лицарів-оборонців рідної землі; висловлює власні судження; дискутує про те, за що народ увічнив імена своїх героїв; розуміє значення і функції пісні в житті українського народу; знає і розповідає легенду про Марусю Чурай; розвиває вміння виразного читання, коментування пісень; визначає і пояснює художні засоби; висловлює власне ставлення до піснярки Марусі та її пісень; уміє створювати уявний словесний портрет легендарної поетеси. Вивчає напам'ять: «Засвіт встали козаченьки». <i>Усвідомлення лицарства, сміливості, фізичної, духовної сили наших героїчних предків. Виховання і утвердження цих якостей у наш час. Розуміння того, що добра слава про обдаровану людину живе у віках, що поет — активний творець духовності.</i></p>	<p>Формування шанобливого ставлення до героїчного минулого, національних героїв. Розвиток мовлення під час виразного читання. Розвиток мислення під час визначення мотивів пісень, характеристики образів творів. Розвиток та корекція уваги в процесі висловлювання власних суджень.</p>

3	<p>Українські народні думи. «Маруся Богуславка» Героїчний епос українського народу. Різновиди дум (історико-героїчні, соціально-побутові). Кобзарі та лірники — виконавці народних дум (О. Вересай, Г. Гончаренко, М. Кравченко та ін.). Сучасні виконавці: Василь та Микола Литвини, В. Нечепя. Національна капела бандуристів України. Жанрова своєрідність, історична основа, героїчний зміст дум. Специфічність поетичної форми, ритму. Морально-етична проблематика. Проблема вибору, душевна роздвоєність Марусі Богуславки між любов'ю до рідної землі та становищем дружини турецького вельможі. («Маруся Богуславка»).</p> <p>ТЛ: думи.</p>	<p>Учень / учениця: осмислено читає думу, переказує зміст, уміє визначати тематику, художні особливості; розвиває навички аналізу художнього образу (образ української полонянки Марусі, її сміливий, героїчний учинок). <i>Усвідомлення того, що любов до вітчизни — одна з найбільших людських чеснот. Прагнення до гармонії вчинків із загальнолюдськими цінностями.</i></p>	<p>Розвиток та корекція уваги на основі сприймання змісту твору. Розвиток мовлення в процесі переказу змісту. Розвиток мислення в процесі аналізу художнього образу.</p>
4	<p>СВІТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ Тарас ШЕВЧЕНКО. «Думи мої, думи мої...» (1847), «Ой три шляхи широкії...», «Мені однаково, чи буду...» Викуп поета з неволі, причини його покарання царем, арешт,</p>	<p>Учень / учениця: повторює вивчене про Т. Шевченка в попередніх класах; уміє розповісти про викуп поета з неволі та заслання; вдумливо читає поезії; розвиває навички аналізу художнього тексту — аналізує філософську лірику поета в контексті його біографії; уміє</p>	<p>Формування уявлення про творчу спадщину поета для українського народу. Розвиток мислення в процесі аналізу художнього тексту. Розвиток пам'яті на основі відтворення вірша.</p>

	перебування в казематі, заслання. Усвідомлення власної місії поета. Роздуми автора про власну долю, долю України, плинність, скороминущість життя людини на землі, про її долю. ТЛ: філософська лірика	коментувати основні мотиви, ідеї поезій Т. Шевченка, художні засоби, використані в них; висловлює власні міркування. Вивчає напам'ять: «Мені однако-во, чи буду...». <i>Усвідомлення громадянської позиції людини як одного з проявів духовності.</i>	Розвиток мовлення в процесі висловлення власних міркувань.
4	Леся УКРАЇНКА. «Давня весна», «Хотіла б я піснею стати...», «Давня казка» Життя поетеси, її мужність і сила духу. Потужне ліричне начало, романтичність, волелюбність, опти мізм, мрія і дійсність як провідні мотиви її поезії. Тема гармонійного єднання людини з природою. Ідея вільної творчості, вільнолюбства людини. Проблеми і мотиви: роль митця в суспільстві, служіння музи й народові, суть людського щастя, вдячності (ліро-епічна поема «Давня казка»).	Учень / учениця: знає і вміє розповідати про Лесю Українку; розвиває навички виділення основних мотивів у поезіях; вміє прокоментувати зміст поеми «Давня казка», пояснити умовність описаної ситуації, визначити її основні проблеми і мотиви, го-ловну думку; розвиває вміння здійснювати порівняльну характеристику образів (Поета і Бертольда), складати план порівняльної характеристики; висловлює власні судження про свободу творчості, про вільнолюб-ство людини. Вивчає напам'ять: «Хотіла б я піснею стати...». <i>Розуміння того, що сила духу — конструктивне начало в житті. Усвідомлення важливості формування і розвитку індивідуальності, неповторності творчої особистості.</i>	Формування уявлень про «ліричне начало», «сила духу». Розвиток та корекція уваги на основі виділення основних мотивів у поезіях. Розвиток мислення в процесі визначення основних мотивів твору. Розвиток мислення в процесі складання плану характеристики образів та порівнянні їх. Розвиток пам'яті в процесі відтворення твору.
2	Володимир СОСЮРА. «Любіть Україну!», «Васильки», «Осінь» («Облітають квіти, обриває	Учень / учениця: виразно й осмислено читає твори, вміє здійснювати їх аналіз, виражати своє враження; вміє пояснювати	Розвиток мовлення в процесі виразного читання твору. Розвиток аналітико-синтетичної

	вітер...») Коротко про поета. Патріотичні, інтимні, пейзажні мотиви його творів. Щирість ліричного самовираження. Патріотичний пафос вірша «Любіть Україну!». «Васильки» — вірець інтимної лірики. ТЛ: громадянська лірика, інтимна лірика, пейзажна лірика.	відмінність між патріотичною та інтимною лірикою. Вивчає напам'ять: вірш «Любіть Україну!» <i>Усвідомлення того, що щирість особистих почуттів — невід'ємне багатство духовного світу людини.</i>	діяльності на основі порівняння патріотичної та інтимної лірики. Розвиток та корекція пам'яті в процесі відтворення вірша.
1	Володимир ПІДПАЛИЙ. «...Бачиш: між трав зелених...», «Зимовий етюд» Щирість почуттів поета. Ідея гуманізму, людяності, бережливого ставлення до природи. Незбагнена краса світу, патріотичні почуття, передані словом. Багатозначність і змістова глибина художніх образів («Зимовий етюд»).	Учень / учениця: виразно і вдумливо читає вірші; уміє коментувати основні ідеї, мотиви; співвідносить їх із власними думками про гуманність, бережливе ставлення до природи, людей, красу світу, патріотичні почуття; дискутує про це.	Розвиток мовлення на основі читання віршів. Розвиток мислення в процесі коментування основних ідей. Формування пізнавальної активності на осові дискусії про почуте.
2	Василь ГОЛОБОРОДЬКО. «З дитинства: дощ» («Я уплетений...»), «Наша мова», «Теплі слова» Самобутня постать поета в українській літературі. На-скрізний патріотизм, філосо-фічність, фольклор на основа його поезій, народо знавчі аспекти.	Учень / учениця: знає визначення поняття вільного вірша, розуміє його специфічну форму; виразно й усвідомлено читає поезії; пояснює власне розуміння їхнього образного змісту, коментує художні засоби; визначає основний пафос поезій, ідею кожної з них; уміє розкривати образи рідної хати, шляху, ліричного героя. <i>Формування життєстверджуючих,</i>	Формування уявлення про вільний вірш. Розвиток мислення на основі визначення специфічності форми твору. Розвиток та корекція уваги під час визначення пафосу поезії. Розвиток мовлення в процесі розкриття образів.

	<p>Оригінальність, простота висловлення глибоких почуттів, важливих думок. ТЛ: вільний вірш</p>	<p><i>оптимістичних настроїв. Розвиток естетичного відчуття і смаку.</i></p>	
<p>5</p>	<p>Із сучасної української поезії (кінця ХХ — початку ХХІ ст.) (на вибір) В.Герасим'юк («Чоловічий танець»), І.Малкович («З янголом на плечі», «З нічних молитов»), А.Мойсієнко («Жовтень жовті жолуді»), І.Павлюк («Дівчинка»), Г.Кирпа («Мій ангел такий маленький...»), «Коли до вас темної ночі...») Розмаїття сучасної лірики. Глибокі роздуми поетів-сучасників над проблемами української мови, національної культури; прагнення зазирнути у світ душі звичайної людини, осмислити її призначення та сенс життя. Поєднання в поезіях глибинної історичності бачення світу із відчуттям сучасної присутності в ньому.</p>	<p>Учень / учениця: знає сучасних поетів; виразно й усвідомлено читає їхні поезії, уміє визначати ідейно-образний зміст, метафоричність поетичних образів; уміє висловлювати власні думки з приводу прочитаних поезій. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Формування естетичного смаку, вміння відчувати й бачити красу художнього світу. Формування самостверджуючої життєвої позиції.</i></p>	<p>Формування позитивного емоційного ставлення до вивчення сучасної української поезії. Розвиток пізнавальної активності на основі ознайомлення з поезіями. Розвиток пам'яті в процесі відтворення поезій. Розвиток мовлення на основі висловлювання думок з приводу прочитаних поезій.</p>

5	<p>НАЦІОНАЛЬНА ДРАМА ІВАН КАРПЕНКО-КАРИЙ. «Сто тисяч» Короткі відомості про життя і творчість видатного українського драматурга ХІХ ст., про театр «корифеїв». Трагікомедія «Сто тисяч» — класичний взірець українського «театру корифеїв». Проблема бездуховності людини, засліпленої прагненням до наживи. Проблема влади грошей — наскрізь на і «вічна» у світовому мистецтві. Засоби сатиричного змалювання.</p> <p>ТЛ: драматичний твір (поглиблено), комедія, трагікомедія.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> знає найголовніші відомості про драматурга, розповідає про його життя і творчість за складеним планом; самостійно читає текст комедії; уміє визначати основні засоби змалювання образу Герасима Калитки, характеризувати образи дійових осіб п'єси; розуміє актуальність проблем комедії для сучасного життя; дискутує про бездуховність людини, про сенс людського життя та висловлює інші думки, викликані прочитанням твору; удосконалює вміння робити власні висновки й узагальнення. <i>Усвідомлення того, що бездуховність — прояв зла в житті людини.</i></p>	<p>Формування уявлень про «трагікомедія», «театр корифеїв».</p> <p>Розвиток мислення в процесі складання плану про життя і творчість драматурга.</p> <p>Розвиток уваги в процесі характеристики персонажів твору, визначенні проблематики та її актуальності на сьогодні.</p> <p>Розвиток мислення та пам'яті під час роботи над висновками.</p> <p>Розвиток мовлення в під час дискусій та висловленні думок.</p>
5	<p>З УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ Михайло КОЦЮБІНСЬКИЙ. «Дорогою ціною» Коротко про письменника. Пригодницький, романтичний сюжет повісті. Вічний тип шукача правди. Протест Остапа і Соломії проти кріпосницької наруги — протест проти будь-якого насильства над людиною. Проблема волі людини та можливостей її здобуття.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> удосконалює навички аналізу пригодницького романтичного сюжету, композиційних особливостей твору; пояснює відмінність між сюжетом і композицією; розповідає про почуття героїв, спираючись на текст; аналізує образ Соломії (за складеним планом); розвиває вміння робити власні висновки, аналізуючи вчинки героїв; уміє пояснити образи часу і вічності в повісті, символічні образи, роль і сенс кольорів, звуків;</p>	<p>Формування і корекція уявлень на основі сприйняття вербальної інформації про письменника та його творчість.</p> <p>Розвиток мислення на основі аналізу сюжету та визначенні композиційних особливостей.</p> <p>Розвиток мовлення в процесі аналізу образів.</p> <p>Розвиток та корекція уваги під час визначення композиційних</p>

	<p>Кохання Остапа і Соломії як центральний мотив у творі. Його непереможна сила, що рухає вчинками, поведінкою, вибором героїв. Час і вічність у повісті, символічні образи. Романтичність, мужність і сила волі української жінки Соломії.</p>	<p>висловлює роздуми про проблему волі людини і можливості її досягнення в сучасних умовах. <i>Усвідомлення необхідності особистої свободи для гармонійного розвитку, краси глибокого почуття кохання, мужності, сили волі як рис характеру, необхідних для боротьби зі злом.</i></p>	<p>відмінностей.</p>
2	<p>Олександр ДОВЖЕНКО. «Ніч перед боєм» Видатний український кінорежисер і письменник. Його оповідання про Велику Вітчизняну війну. «Ніч перед боєм» — твір про героїзм, самовідданість, патріотичні почуття українців, проявлені під час воєнного лихоліття. Образи діда Платона і діда Савки — представників українського трудового народу. Їхній моральний урок для солдатів.</p>	<p>Учень / учениця: знає найголовніші факти з біографії митця; вдумливо читає твір; уміє виокремити в ньому основне; характеризує образи діда Платона і діда Савки; пояснює той важливий моральний урок, який продемонстрували ці герої власним самовідданим вчинком; уміє визначити ідею твору, висловити власну думку про поняття патріотизму, героїзму у воєнний та мирний часи. <i>Виховання почуття патріотизму.</i></p>	<p>Розвиток та корекція пам'яті на основі відтворення біографії митця. Розвиток мислення в процесі виокремлення основного в творі. Розвиток та корекція уваги під час визначення ідеї твору. Розвиток мовлення в процесі висловлювання власної думки.</p>
5	<p>Ніна БІЧУЯ. «Шпага Славка Беркути» Повість про школу й проблеми дорослішання, про роль батьків у вихованні дітей та їхньому дозвіллі. Проблема особистості в сучасному світі. Особливості композиції твору.</p>	<p>Учень / учениця: уміє переказувати сюжет твору, пояснювати особливості композиції, висловлювати міркування про справжню дружбу, чесність, взаємопідтримку і відповідальність, про моральний вибір у житті; характеризує образи героїв твору; дискутує про вплив</p>	<p>Розвиток мовлення в процесі переказування твору, характеризуванні образів. Розвиток мислення на основі визначення особливостей композиції. Розвиток та корекція уваги в</p>

		оточення на виховання дитини. <i>Осмислення важливості моральних чеснот у житті людини, дружби та підтримки батьків.</i>	процесі дискусії.
2	Володимир Дрозд. «Білий кінь Шептало» Проблема людини в суспільстві, її знеосіблення, свободи і неволі, особистості й натовпу, дійсності і мрії.	Учень / учениця: удосконалює навички коментувати сюжет творів; переказувати найвагоміші епізоди; уміє пояснювати алегоричність образу коня Шептала; характеризувати його, давати власну оцінку його поведінці; дискутувати про життєвий вибір сучасної людини, її можливість зберегти свою індивідуальність. <i>Уміння зберегти власну індивідуальність у сучасному жорстокому світі, залишатися людиною в будь-яких ситуаціях.</i>	Розвиток мовлення в процесі коментування сюжету. Розвиток мислення в процесі з'ясування алегоричності образу. Розвиток уваги в процесі дискусії. Розвиток уяви в процесі роздумів про життєвий вибір.
3	Юрій Винничук. «Місце для дракона» Повість – казка про сучасний світ, у якому й досі живуть «драконячі закони». Парадокс: дракон Грицько – поет і християнин. Роздуми про добро і зло, вірність і зраду, доцільність самопожертви.	Учень / учениця удосконалює навички коментувати сюжет, уміє переказувати найвагоміші епізоди; пояснити підтекст твору, алегоричність образів дракона Грицька, Пустельника та князя. <i>Розвиток естетичного смаку, уміння бачити красу і силу художнього слова.</i>	Розвиток мовлення в процесі коментування сюжету. Розвиток мовлення на основі переказування епізодів. Розвиток мислення в процесі визначення алегоричності образів.

4	<p>УКРАЇНСЬКИЙ ГУМОР Валентин ЧЕМЕРИС. «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання» Гумористична повість про життя і пригоди школярів із села Великі Чаплі: дружбу і перше кохання, вірність і перший поцілунок, дуель і перше побачення. Дитячі проблеми в дорослому житті, передані засобами гумору.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> удосконалює навички виразного читання, проблемно-образного аналізу твору; уміє переказувати гумористичні ситуації, характеризувати образи Вітька Горобця, Федька Котигорошка, Галі Козачок. <i>Поетизація першого почуття, виховання культури спілкування підлітків, підготовка їх до реалій життя.</i></p>	<p>Розвиток мовлення в процесі виразного читання твору. Розвиток пам'яті в процесі переказування ситуацій. Розвиток мислення на основі характеристики образів.</p>
4 (упро- довж року)	<p>ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з творами письменників-земляків.</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> знає про письменників, які народилися в рідному краї; читає їхні твори (<i>на вибір</i>); уміє прокоментувати їхні ідейно-художні особливості, висловити власні судження і враження про ці твори. <i>Шанобливе ставлення до талановитих земляків.</i></p>	<p>Розвиток мовлення під час виразного та усвідомленого читання творів, висловлювання власної думки про них. Розвиток мислення під час висловлювання думок.</p>
2	<p>УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, що вивчалися упродовж року й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлення</p>	<p><i>Учень / учениця:</i> згадує про письменників і твори, що вивчалися упродовж року; закріплює вміння висловлювати власні міркування про найулюбленіші твори. <i>Усвідомлення того, що власна думка і власна позиція — важливі риси характеру особистості</i></p>	<p>Розвиток мислення під час висловлення міркувань про вивчені твори. Розвиток мовлення на основі розповіді про вивчені твори.</p>